אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת שעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט מנחם אב תרע"א
נמען: ר' דובער מילשטיין

יש שחשדו שהרב קוק שיבח את 'אותו האיש' (ישו) במאמר ב'הניר' על כוחו האישי וההשפעה הנפשית שלו. הרב קוק מסביר שהכוח האישי הוא טבעי: כשמכשירים אותו בקודש הוא מתעלה, וכשעוזבים אותו הוא נופל לטומאת עבודה זרה. זה סוד הפנימיות והחיצוניות. חכמי ישראל הראו תמיד את גודל כוחם של הרשעים, כמו בלעם. על הבנים: יש לנהוג במידת החסד של אברהם ובמידת השלום של אהרן. דור זה מוכשר דווקא לתשובה מאהבה, ולכן יש למשוך את כולם בעבותות אהבה ולא להתפעל מהמגבירים את הדין.

עיקרי הדברים

- הסבר המאמר ב'הניר' על 'אותו האיש'.
- פנימיות וחיצוניות - כוח טבעי שמתעלה או נופל.
- גודל כוחם של הרשעים (בלעם).
- קירוב הבנים בחסד ושלום.
- הדור מוכשר לתשובה מאהבה.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

ב"ה[1], י"ט מנ"א[2] תרע"א[3].

שלו'[4] וברכה מקודש לכ'[5] ידי"נ[6] הרב הנגיד [הרב העשיר] היקר בתוי"ר[7] מו"ה[8] דוב מילשטיין נ"י[9].

אחדשה"ט[10] באה"ר[11].

מכתבו היקר הגיעני ושמחתי בדבריו היקרים ומידידותו הנאמנה. והנה האתרוגים יקבל בע"ה[12], וישמח ויחוג בדיצה וחדות ד' במצוה כמאמרה פרי ארץ חמדה. [אתרוגים מארץ ישראל]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 מנ"א - מנחם אב
3 תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
4 שלו' - שלום
5 לכ' - לכבוד
6 ידי"נ - ידיד נפשי
7 בתוי"ר - בתורה ויראה
8 מו"ה - מורנו הרב
9 נ"י - נרו יאיר
10 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11 באה"ר - באהבה רבה
12 בע"ה - בעזרת השם

וע"ד[13] שאלתו בנדון שכתבתי בחוברת "הניר" ["הניר", מאסף ספרותי-תורני שיצא לאור בירושלים בשנת תרס"ט] ע"ד[14] אותו האיש, [כינוי לאותו האיש שהנוצרים עשאוהו לאל] שהי'[15] לו כח אישי נפלא והזרמה נפשית, [והשפעה נפשית שזורמת ממנו לאחרים] שנמצאו איזה אנשים שתמהו ע"ז[16] וחשדו אותי כאילו באתי לספר ח"ו[17] בשבחו, של אותו פושע-ישראל, שעשאוהו נכרים ע"ז. [שהנכרים עשו אותו לעבודה זרה] ידע ידידי, שלא כן הדבר, וכל מי שיקרא את מאמרי העמוק הנ"ל[18] באותו העיון הראוי לענינים רמים כאלה, לא יוכל להעלות כלל על דעתו, שיש כאן ענין של שבח. כי הלא כה דברי, שעצם הכח האישי וההזרמה הנפשית הוא כח טבעי, והוא תלוי בהכשר אם מכשירים אותו ע"י[19] קודש עליון הוא מתעלה, ואם עוזבים אותו בעינו, [ואם משאירים אותו כמו שהוא] ונמסרים אליו כמו שהוא, נופלים על ידו לעמקי זוהמת ע"ז. ומי שטעם טעם עץ החיים [מי שלמד את תורת הסוד] ידע ויכיר, שזהו סוד פנימיות וחצוניות, שכשהפנימיות מחיה את החיצוניות נהפך לקדושה, וכשהחיצוניות פונה את עצמה מלקבל מהפנימיות חוזר הכל לתוהו וטומאה. ובארתי שורש טומאתו של פושע-ישראל הנ"ל ומהיכן כחו לקוח מכח התוהו שנמשך אחריו, ומשך לתהומא רבא [לתהום הגדולה (ארמית)] של זוהמת ע"ז ביחוד אותם מבני ישראל שנמשכו אחריו. ולעת כזאת, שבעוה"ר[20] ההסתה מרובה ליציאה מן הכלי, [הפיתוי לצאת מן הדת רב] מצאתי לחוב קדוש לבאר דברים הללו. וזה דרכם של חכמי ישראל מעולם, לא להקטין את ערכם האישי של הרשעים הגדולים כי"א[21] להראות את גודל כחם ולבאר, שבכל גדלם השחיתו, בהשתקעם בטומאתם.

וכן נאמר על בלעם: "בישראל לא קם, אבל באוה"ע[22] קם ומנו - בלעם", ["ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (דברים לד, י) – בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומי הוא? בלעם (ספרי, וזאת הברכה)] והיינו גודל ערך, אלא מצד הרע וההפוך. ולא הביאו דברי לידי תרעומת אלא את קטני הדעת, אבל ת"ח[23] אמתיים גדולי תורה, העומדים בסוד ד', הם מבחינים ב"ה את ערך האמת והתועלת שיש בדברים הנ"ל, שהם באמת מכלל רזי עולם, שמשום עת לעשות לד' [על פי תהלים קיט, קכו: "עת לעשות לה' הפרו תורתך"] הסכמתי לגלותם, כי השעה צריכה לכך. וגדולים וטובים ממני סבלו דבת עם, [סבלו לשון הרע] בשביל ענינים כאלה, שלחץ אותם רוחם הטהור, בשביל תקון הדור, לדבר דברים חדשים ולגלות נסתרות, שלא הורגל בהם השכל ההמוני, ובשביל כך רבו המתלוננים עליהם, עד אשר יצא כברק צדקם ונצדק קודש. [על פי דניאל ח, יד] ואם הי'[24] הזמן מוכשר כדאי הי' הדבר להאריך הרבה בדברים הנעלים הללו, אבל כעת יספיק הקיצור הנ"ל. והדן אותי לכ"ז ידונו אותו מה"ש[25] לכ"ז. [והדן אותי לכף זכות ידונו אותו מן השמים לכף זכות (על פי שבת קכז)]

---

13 וע"ד - ועל דבר
14 ע"ד - על דבר
15 שהי' - שהיה
16 ע"ז - על זה (ובהמשך האגרת, "שעשאוהו נכרים ע"ז": עבודה זרה)
17 ח"ו - חס ושלום
18 הנ"ל - הנזכר לעיל
19 ע"י - על ידי
20 שבעוה"ר - שבעוונותינו הרבים
21 כי"א - כי אם
22 באוה"ע - באומות העולם
23 ת"ח - תלמידי חכמים
24 הי' - היה
25 מה"ש - מן השמים

וע"ד ההתנהגות עם בניו שי'[26], אשמח מאד במה שכבוד ידידי שומע לעצתי, לאחוז במדתו של אברהם אבינו, מדת החסד, ומדת השלו'[27] של אהרן הכהן, זיע"א[28] ועכ"י[29]. ואקוה בע"ה, שע"י[30] ההתקרבות סוף-כל-סוף יפעלו עליהם דבריו היוצאים מן הלב, וכמה שיהי'[31] מזה ניכר בפועל הרי היא מציאה רבה, ומה שישאר כמוס בלב יעשה את פריו בעה"י[32] לימים הבאים לטובה. כי מי זה יוכל לשער את האורה והקדושה הגנוזה בנשמת כל אחד מישראל, וסוף-כל-סוף יצא הכל אל הפועל לטובה, ובאו האובדים והנדחים להשתחות לד' בהר הקודש, [ישעיהו כז, יג] ודי עליהם יראה, ואז יגלו פתאום כל אוצרות הטוב של כל הנקודות הטובות, שהשפיע כל אחד על חברו וכל אב על בנו, לשם ולתהלה ולתפארת-עולמים. וכבר דברתי כמה פעמים, שדוקא זה הדור, הנראה כ"כ[33] ריק ופורק עול, הוא היותר מוכשר לאור תשובת אמת, באהבה ובגבורת קודש בבא עתה בעה"י, ע"כ[34] צריכים למשך את הכל בעבותות אהבה וחסד, ולהחזיק בכל עז בדרך ד' הטובה הזאת, ולא להתפעל מכל אלה החפצים להגביר סיטרא דדינא, [להגביר את צד הדין (ארמית)] אפילו אם יהיו צדיקים וגדולים בתורה. כי בדורנו, דור עת קץ מגולה, אור בוקר דאברהם [אור הבוקר של אברהם, מידת החסד (על פי הזוהר)] זורח, המביא גואל לבני בנים למען שמו באהבה. [מן הברכה הראשונה של תפילת העמידה]

ועל שלומי אמוני ישראל החובה והמצוה להרחיב את הרעיון והמחשבה בעבודת הקודש הזאת, של הארת חסד ואהבה על כל אשר בשם ישראל יכנה, [ישעיהו מד, ה] ולהתכוין לזה, בכונת התפלה והמצות, ואז אור ד' יופיע על הטובים, על כ"א ואחד כמעלת נשמתו, ובדרך סגולה יואר מאורו אור קודש ונועם ד' לכל הרחוקים, והנביא אומר: "ובמרחקים יזכרוני וחיו את בניהם ושבו". [זכריה י, ט]

הנני בזה ידי"ע[35] דוש"ת[36] באה"ר כנה"ר[37],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

26 שי' - שיחיה
27 השלו' - השלום
28 זיע"א - זכותו יגן עלינו אמן
29 ועכ"י - ועל כל ישראל
30 שע"י - שעל ידי
31 שיהי' - שיהיה
32 בעה"י - בעזרת השם יתברך
33 כ"כ - כל כך
34 ע"כ - על כן
35 ידי"ע - ידידו עוז
36 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
37 כנה"ר - כנפשו הרמה